

สรุปผลการประชุม Special Event with National Human Rights Institutions

ในโอกาสครบรอบ European Development Day

ระหว่างวันที่ 3 - 4 มิถุนายน 2558 ณ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม

1. ระเบียบวาระเรื่องบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับ SDGs

1.1 นาง Lotte Knudsen ตำแหน่ง Director for Human Development and Migration คณะกรรมาธิการยุโรป ซึ่งทำหน้าที่ประธานการประชุม ได้กล่าวว่า ประชาคมยุโรปจะผลักดันการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดตั้งสหภาพยุโรป พร้อมกับย้ำถึงนโยบายต่างประเทศของ EU ที่เน้น 2 เสาหลัก คือ (1) ประชาธิปไตยสิทธิมนุษยชน และหลักนิติรัฐ และ (2) นโยบายพัฒนาเพื่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันสหภาพยุโรปมีประเทศสมาชิกที่มีการจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรวม 15 ประเทศและได้รับสถานะ 'A' คณะกรรมาธิการยุโรปจึงได้เสนอแผนปฏิบัติการ (Plan of Action) ฉบับใหม่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกับประชาธิปไตย ครอบคลุมวาระการทำงานระหว่างปี 2558 – 2563 ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะมนตรียุโรป (European Council) โดยหนึ่งในกิจกรรมภายใต้แผนปฏิบัติการฉบับนี้ก็คือ การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดตั้งกลไกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนดังกล่าว

1.2 นาย Lourence Mushwana ประธาน ICC กล่าวขอบคุณ Directorate General ของ คณะกรรมาธิการยุโรปว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศและการพัฒนาซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม Special event ในครั้งนี้ โดยจะเน้นบทบาทการดำเนินงานที่สำคัญของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเด็นสิทธิมนุษยชนกับการพัฒนาในช่วงเวลาต่อจากนี้ไป รวมทั้งการสร้างความเป็นหุ้นส่วนระหว่างสหภาพยุโรป ICC เครือข่ายระดับภูมิภาคและสมาชิกภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่าง EU กับ ICC

แผนพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ Millennium Development Goals (MDGs) ที่กำลังจะสิ้นสุดลงในปี 2558 นี้ ถือว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากขาดการนำแนวทางและมีทิศทางด้านสิทธิมนุษยชน (human rights-based approach) มาใช้ในกระบวนการอนุวัติการ ในขณะที่ SDGs ซึ่งกำลังจะเข้ามาแทนที่จะเน้นย้ำถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องที่แยกกันไม่ออกระหว่างสิทธิมนุษยชนกับการพัฒนา ซึ่งสามารถสะท้อนได้ในทุกมิติการทำหน้าที่ของกลไกต่างๆ ของสหประชาชาติอยู่ในปัจจุบัน

ในการนี้ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องทำหน้าที่ในการประกันให้ SDGs ได้รับการปฏิบัติตามและประสบผลสำเร็จในระดับประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องทุ่มเทความเชี่ยวชาญและความรับผิดชอบเป็นอย่างมาก สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในการมีส่วนร่วมของสถาบันสิทธิคือ การติดตามการปฏิบัติงานของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ โดยการใช้ข้อมูล สถิติ และตัวชี้วัด

/ตลอด...

ตลอดจนเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ เป็นเครื่องมือเพื่อแยกประเภท (disaggregation) ตามกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนและผู้อ่อนด้อยที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าถึงและได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามเป้าหมายต่างๆ อย่างแท้จริง

1.3 นาย Vladen Stefanov จากหน่วยงาน National Institutions and Regional Mechanism Section (NIRMS) ของ OHCHR กล่าวว่า การจัด Special Event กับ NHRIs ภายใต้กรอบ European Development Day มีขึ้นในช่วงเวลาที่รัฐบาลของประเทศต่างๆ กำลังเจรจาร่างเอกสารสุดท้าย (Zero Draft) ของการจัดทำ Post-2015 Development Agenda ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมาย (Goals) วิธีการอนุวัติการ (Means of implementation) การติดตามและทบทวน (Follow-up and review) ก่อนนำเสนอให้ที่ประชุมระดับสุดยอด (Summit) รับรองอย่างเป็นทางการในเดือนกันยายน 2558 ที่นครนิวยอร์กต่อไป

กรอบ SDGs ได้สอดแทรกประเด็นหลักทางด้านสิทธิมนุษยชน (key human rights elements) เข้าไว้ในเป้าหมายหลัก 17 หัวข้อและเป้าหมายรองอีก 169 หัวข้อ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการดำเนินงานในระดับชาติที่ต้องการประกันให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบ (accountability) ของรัฐบาลที่มีต่อประชาชน ในการนี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงสามารถแสดงบทบาทที่โดดเด่นในการประกันว่าแนวทาง human rights-based approach จะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือประกอบการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายว่าด้วยการพัฒนา การปฏิบัติตาม การติดตามและการวัดผลในบริบทของแต่ละประเทศ โดยการให้ความรู้ในเรื่องมิติสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีระหว่างประเทศแก่หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชนในประเด็นเหล่านี้

1.4 นาย Ignacio Saiz ตำแหน่ง Executive Director, Centre for Economic and Social Rights กล่าวถึงความล้มเหลวของ MDGs ที่ไม่สามารถนำมิติทางด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้ในกระบวนการปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากรัฐบาลของประเทศส่วนใหญ่โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาได้มุ่งความสนใจไปที่กระแสความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับการพัฒนาเพื่อใช้เป็นข้อต่อรองในการเจรจาทางการเมืองกับประเทศผู้บริจาค (donor) มากกว่าที่จะคำนึงถึงพันธกรณีระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐพึงยึดถือและปฏิบัติ

จากบทเรียนของ MDGs จึงทำให้ผู้ที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนและองค์กรเอกชนต่างๆ ได้พยายามรณรงค์เรียกร้องมาเป็นเวลานานหลายปีถึงการมีเป้าหมายใหม่ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมทั้งจะต้องผลักดันให้รัฐตระหนักถึงความรับผิดชอบโดยตรง (state's accountability) ต่อประชาชน

1.5 นาย Michel Forst ผู้เสนอรายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน (Human Rights Defender) ระบุถึงการที่รัฐมักจะนำข้อขัดแย้งระหว่างโครงการพัฒนากับสิทธิมนุษยชนมาเป็นข้ออ้างเพื่อขัดขวางการทำหน้าที่ของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน ซึ่งนับเป็นข้อห้วงกังวลของผู้ที่ทำงานหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในการต่อต้านโครงการประเภท Mega Projects ของรัฐ หลายครั้งที่บุคคลเหล่านี้ต้องถูกฆาตกรรม ฆ�มขู่ ติตคุก หรือถูกลอบทำร้าย

/แต่...

แต่รัฐกลับไม่สามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ในประเทศที่ยังปล่อยให้ผู้กระทำผิดลอยนวล (impunity) เราจะสามารถเห็นถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจเพื่อร่วมกันต่อต้านผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน

บุคคลเหล่านี้ได้รับการตีตราหรือถูกจำกัดความโดยหน่วยงานของรัฐว่าเป็นบุคคลอันตรายและเป็นภัยต่อการพัฒนาประเทศ เช่นเดียวกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งก็อาจจะตกเป็นเป้าหมายของการถูกโจมตี บีบบังคับ และข่มขู่ในขณะที่ทำงานเพื่อผลักดันให้มีการคุ้มครองและเคารพสิทธิมนุษยชนในประเทศ ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างหลักประกันว่าสถาบันสิทธิฯ จะสามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระ

2. การอภิปรายในหัวข้อสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม : การสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนา

2.1 ศาสตราจารย์ Allan Miller ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนของสกอตแลนด์ (Scottish Human Rights Commission) ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายภายใต้หัวข้อนี้ได้กล่าวนำโดยระบุถึงกระบวนการเจรจาที่เป็นแรงผลักดันทางการเมือง (political momentum) เพื่อให้เกิดระเบียบวาระว่าด้วยการพัฒนาภายหลังปี 2558 (Post-2015 agenda) พร้อมกับการยอมรับในบทบาทและการมีส่วนร่วมของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเรื่องนี้ ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการยุโรป (European Commission) สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ICC และภาคประชาสังคม

2.2 นาย Patrick Keuleers ผู้แทน UNDP สำนักงานใหญ่ ณ นครนิวยอร์ก ได้เน้นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนา กับสิทธิมนุษยชนพร้อมกับสนับสนุนการดำเนินบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่รัฐบาลไม่เพียงแต่ในเรื่องของการวางแผนงานในระดับชาติ แต่รวมไปถึงการสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการวัดผลและการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประเด็นการพัฒนาสำหรับภายหลังปี 2558 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายที่ทุกองค์กรจะต้องให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมโดยเฉพาะสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว

2.3 ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของกานา (Commission on Human Rights and Administrative Justice) ได้กล่าวถึงบทบาทการดำเนินงานของสถาบันฯ ในประเด็นเรื่องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งได้มีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาศึกษาและรายงานถึงผลกระทบและการละเมิดสิทธิดังกล่าว รวมถึงการมีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเพื่อให้ปรับปรุงนโยบายและแผนงาน นอกจากนี้ยังให้ความรู้แก่ประชาชนถึงสิทธิที่พึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การโน้มน้าวให้รัฐบาลปรับเปลี่ยนแผนการใช้งบประมาณจากโครงการที่ไม่เกิดประโยชน์แก่สังคมมาทุ่มเทให้กับนโยบายทางด้านการศึกษาแทน โดยการพัฒนาโรงเรียน เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนโดยเฉพาะเด็กหญิง

2.4 ผู้แทนภาคประชาสังคมของตูนิเซีย (Forum Tunisien Pour les Droits Economiques et Sociaux) กล่าวถึงสถานการณ์ในประเทศตูนิเซียในฐานะเป็นประเทศเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย (transition to democracy) ซึ่งเดิมประชาชนขาดโอกาสในการแสดงออกอย่างกว้างขวางในสังคม ในการนี้ภาคประชาสังคมจึงได้ริเริ่มจัดตั้งองค์กรดังกล่าวในลักษณะหน่วยสังเกตการณ์ทางสังคม (Social Observatory) เพื่อทำหน้าที่ติดตาม เฝ้าระวัง และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลแก่หน่วยงานและประชาชน สิ่งท้าทายในการทำงานได้แก่ การที่กระบวนการพัฒนาที่ผ่านมาของประเทศตูนิเซียไม่ได้เปิดโอกาสให้แก่การมีส่วนร่วมของประชาชนเท่าที่ควร

2.5 Dr. Khaw Lake Tee รองประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาเลเซีย (SUHAKAM) ได้กล่าวถึงการทำงานของ SUHAKAM ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ESCR ในช่วงที่ผ่านมา อาทิ (1) การส่งเสริมสิทธิในการศึกษาของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ (Children with learning disabilities) ซึ่งต้องเน้นการฝึกอบรมทักษะพิเศษให้กับครูและผู้ช่วย รวมทั้งการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือที่ทันสมัยในการพัฒนาสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ (2) การศึกษาวิจัยเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุเพื่อเสนอต่อรัฐบาลโดยระบุถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะการทำธุรกรรมทางการเงิน ปัญหาสุขภาพ การประกอบอาชีพส่วนตัว และการให้บริการของรัฐ (3) นอกจากนี้ SUHAKAM ยังได้ใช้ประสบการณ์จากการตรวจเยี่ยมสถานที่กักกันต่างๆ (places of detention) จัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาลในเรื่องการดูแลสิทธิของเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำและสถานที่กักกันต่างๆ ด้วย

2.6 นาย Stavros Lambrinidis ผู้แทนพิเศษของสหภาพยุโรปทางด้านสิทธิมนุษยชน (EU Special Representative for Human Rights) ได้กล่าวสรุปในช่วงท้ายของการประชุมว่า สหภาพยุโรปมีประชากรคิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั่วโลก มีสัดส่วนนครครอบครองร้อยละ 20 ในระบบเศรษฐกิจโลก แต่ได้จัดสรรโครงการและงบประมาณเพื่อการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 55 ซึ่งนับเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ เช่นเดียวกับบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีความสำคัญในสายตาของสหภาพยุโรป สิทธิมนุษยชนถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลและประชาชนทุกคนในสังคม สถาบันสิทธิฯ ในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนจะต้องสามารถหารือกับรัฐบาลและติดตามการทำงานของรัฐบาลได้ ในขณะที่รัฐบาลก็จำเป็นที่จะต้องรับฟังรายงานและสิ่งที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินำเสนอ การที่รัฐบาลปฏิเสธรายงานของสถาบันสิทธิฯ ถือเป็นการทำลายกลไกสิทธิมนุษยชนในระดับชาติ (national human rights system)

3. การประชุมในหัวข้อสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NHRIs and Business and Human Rights)

ที่ประชุมรับทราบความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยภาคส่วนต่างๆ นับตั้งแต่การรับรอง UN Guiding Principles on Business and Human Rights โดยที่ประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนมิถุนายน 2554 การจัดทำ National Action Plan on Business and Human Rights ซึ่งจนถึงขณะนี้ได้มีการประกาศใช้ไปแล้ว 5 ประเทศ คือ สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก ฟินแลนด์และลิทัวเนีย และที่กำลังอยู่ระหว่างจัดทำอีกกว่า 20 ประเทศ ล่าสุดได้

มีการ...

มีการจัดตั้ง UN Intergovernmental Working Group on international legally binding instrument on business and human rights เพื่อจัดทำตราสารระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย สำหรับกำหนดพันธกรณีของรัฐในการควบคุมการทำงานของภาคธุรกิจซึ่งมีลักษณะข้ามพรมแดน (transnational corporations)

ในการนี้ ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทและกิจกรรมที่สำคัญๆ ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้

(1) มาเลเซีย (SUHAKAM) จัดทำกระบวนการไต่สวนระดับชาติ (National Inquiry) ในเรื่องสิทธิในที่ดินทำกินของชนพื้นเมืองในมาเลเซีย ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำอุตสาหกรรมป่าไม้ และการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมของภาคธุรกิจ โครงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ การประชุมหารือกับทุกภาคส่วนเพื่อติดตามผลการปฏิบัติตาม UN Guiding Principles อันนำไปสู่การจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ว่าด้วยแผนปฏิบัติการแห่งชาติเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้นำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีของมาเลเซียไปแล้วเมื่อเดือนมีนาคม 2558

(2) เยอรมนี (The German Institute for Human Rights) ได้จัดทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (baseline study) สำหรับแผนปฏิบัติการพร้อมกับบรรณรังค์ทั้งต่อภาครัฐและภาคธุรกิจ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้มีฉันทมติในเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เพื่อนำเสนอรัฐบาลของสหพันธ์ต่อไป

(3) เครือข่ายสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในยุโรป (European Network of National Human Rights Institutions) ได้มีข้อเสนอต่อคณะกรรมการยุโรป (European Commission) เมื่อเดือนเมษายน 2558 เพื่อขอให้ทบทวนนโยบายว่าด้วยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ (Corporate Social Responsibility – CSR) โดยเน้นความสำคัญในประเด็นเรื่อง การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติ การศึกษาผลกระทบของนโยบายจัดซื้อจัดจ้างของรัฐที่มีต่อสิทธิมนุษยชน การอนุวัติตาม UN Guiding Principles การจัดทำการเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชน (human rights due diligence) และการจัดทำรายงานผลการประกอบการของภาคธุรกิจที่มีใช้รายงานทางการเงิน (non-financial reporting) เป็นต้น

(4) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของหลายประเทศ อาทิ มาเลเซีย แทนซาเนียและเคนยา ได้กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยเฉพาะ พร้อมกับทำการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญให้กับผู้ปฏิบัติงานโดยร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรระหว่างประเทศ ตลอดจนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีความชำนาญการมาให้ความรู้ ในขณะที่แอฟริกาใต้ ได้เรียกร้องให้รัฐบาลออกกฎระเบียบเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของภาคธุรกิจเพื่อสร้างหลักประกันว่าผู้ได้รับผลกระทบหรือ ผู้ตกเป็นเหยื่อจะได้รับการเยียวยา ส่วนเม็กซิโก ได้จัดทำเอกสารวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจเพื่อเสนอต่อหน่วยงานระดับรัฐและท้องถิ่น

(5) ผู้แทน Business and Human Rights Resources Centre ได้กล่าวแสดงความชื่นชมบทบาทของ กสม. ของไทยในการทำงานด้านธุรกิจข้ามพรมแดนโดยยกตัวอย่าง กรณีโรงงานน้ำตาลที่เกาะกง โครงการเขื่อนไซยะบุรี และเขตนครธุรกิจพิเศษทวาย รวมทั้งบทบาทของ กสม. ในอดีตในการ
/จัดทำ...

จัดทำข้อเสนอแนะเรื่องผลกระทบของการทำข้อตกลงว่าด้วยการค้าเสรี (free trade agreement) ที่มีต่อสิทธิมนุษยชน

4. สรุปบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการอนุวัติการ Post-2015 SDGs ที่ได้รับจากการประชุม

4.1 สถาบันสิทธิฯ สามารถใช้บทบาทพิเศษของตนในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสากลกับการดำเนินงานภายในประเทศ เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐ ระหว่างรัฐบาลกับภาคประชาสังคม รวมทั้งเชื่อมโยงระหว่างสิทธิประเภทต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ ความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถือเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้การอนุวัติการตามเป้าหมายดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ภายใต้หลักการปารีส สถาบันสิทธิฯ ควรได้รับอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวางเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้อย่างรอบด้าน นับตั้งแต่การศึกษาวิจัย การให้คำแนะนำ การศึกษา การส่งเสริม การติดตามและตรวจสอบ การไกล่เกลี่ย การเยียวยา ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและองค์การระหว่างประเทศ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับศาลและรัฐสภา อำนาจเหล่านี้สามารถยกระดับบทบาทของสถาบันสิทธิฯ ให้มีความเด่นชัดซึ่งจะเป็นตัวจักรที่สำคัญในกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตาม SDGs

4.3 การดำเนินงานในการติดตาม SDGs ในระดับชาติจะเปิดโอกาสให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ได้ ดังนี้

(1) ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานรัฐ สมาชิกรัฐสภา ผู้ครองสิทธิ (rights holders) ภาคประชาสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสถิติและข้อมูลเกี่ยวกับมิติสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏอยู่ใน SDGs รวมทั้งการนำแนวทางสิทธิมนุษยชน (human rights – based approach) มาใช้ในการปรับแต่ง SDGs ให้เข้ากับบริบทภายในประเทศ โดยผ่านกระบวนการปรึกษาหารือ (consultation) การจัดลำดับความสำคัญ (priority setting) การกำหนดนโยบาย (policy making) การวางแผน (planning) และการจัดสรรงบประมาณ (budgeting)

(2) สถาบันสิทธิฯ สามารถทำการประเมินผลกระทบที่มีต่อสิทธิมนุษยชน (human rights impact assessment) จากการอนุวัติการตามเป้าหมาย SDGs ของรัฐ โดยพิจารณาว่ากฎหมาย กฎระเบียบ นโยบายและโครงการใดของรัฐที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิทางพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลในการนำมาตราฐานสิทธิมนุษยชนมาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

(3) สถาบันสิทธิฯ สามารถใช้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำหน้าที่ติดตาม (monitoring) การทำงานของรัฐมาใช้ในกระบวนการอนุวัติการตาม SDGs เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการปฏิบัติและเพื่อประกันว่ารัฐมีความรับผิดชอบต่อพันธกรณีในเรื่องนี้ รวมทั้งเพื่อให้การดำเนินงานนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการสร้างความเท่าเทียม การมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน โดยการประสานและทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นกลไกติดตามระดับชาติ (national monitoring mechanism)

(4) สถาบันสิทธิฯ สามารถจัดทำรายงานเพื่อติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานของรัฐโดยการศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียมกันและการเลือกปฏิบัติที่มีอยู่ในสังคม โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความพิการ อายุ เพศ และกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อคุ้มครองบุคคลเหล่านี้มิให้ต้องถูกทอดทิ้งหรือถูกกีดกันมิให้ได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการ SDGs ตามหลักการ (Leave no one behind) ของเลขาธิการสหประชาชาติ

(5) สถาบันสิทธิฯ สามารถทำหน้าที่กึ่งศาล (quasi-judicial) ในการรับคำร้องหรือริเริ่มการตรวจสอบ เพื่อประกันให้เกิดความรับผิดชอบ (accountability) และการเข้าถึงความยุติธรรม (access to justice) โดยหน่วยงานของรัฐและภาคธุรกิจที่จะพึงมีต่อประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบและถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากกิจกรรมหรือโครงการทางด้านการพัฒนา การที่สถาบันสิทธิฯ สามารถรับคำร้องที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ นับว่ามีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับของท่ามกลางกระแสที่ภาคธุรกิจกำลังมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในโครงการพัฒนาต่างๆ ที่กระจายอยู่ทุกภูมิภาคในขณะนี้

นายภูวดล วีระเวชพิสัย
ผู้อำนวยการสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
จัดทำรายงาน